

Teatrul — instrument de modelare a conștiinței

Nu cunosc nimic mai tulburător, mai contradictoriu, mai incert și mai insolit decât ființa în continuă frământare a tinărului. Ard întrînsul mii de întrebări, de visuri și de ambiții. Clocotesc întrînsul uriașe energii potențate care stau gata să explodeze în isprăvi prometeice, unice, uluitoare, — uneori deconcertante, dar mai întotdeauna înobilate de elanurile incandescente ale tinereții.

Multiple și demne de respect sînt preocupările oamenilor noștri de teatru, de la dramaturgi pînă la ultimul slujitor al scenei, dar ce loc ocupă aci problemele tineretului? Pentru că există, neîndoielnic, o arie întinsă a problemelor tineretului. Pentru că tineretul însoși este o problemă de educație, de intuiție psihologică, de tact și talent pedagogic.

Tinărul vine la teatru, — dacă vine! — pentru a-și regăsi într-o ipostază mirifică o parte din universul lui sufleteș. El vrea să re trăiască, în văpaia reflectoarelor, scene și momente neobișnuite, pe care le-a savurat pînă atunci numai în intimitatea plăsmurilor proiectate pe ecranul imaginației sale.

Tinărul vine la teatru cu speranța tainică și nemărturisită de a afla un răspuns la complicatele întrebări pe care i le pune viața. E vorba, în primul rînd, de „dragoste”, de marea, de indescifrabilă și delicată problemă a „dragostei”!

E vorba, apoi, de evoluția lui civică și socială, de concepția care va determina alegerea viitoare sale profesioni. E vorba, în sfîrșit, de disponibilitatea funciară a fiecărui tînăr de-a fi, măcar ipotetic, un nou Ulysse, un Edison sau un Cristofor Columb!

De-aci izvorăște, cred eu, aspirația legitimă a tineretului de a ocupa un fotoliu de or-

chestra în atenția și activitatea teatrelor și a dramaturgilor noștri.

Tineretul cere, cu alte cuvinte, dreptul de exclusivitate. El vrea să guste satisfacția de a fi prin sine însuși un subiect dramatic, în jurul căruia să se cheltuiască truda și fantezia scriitorilor.

E nevoie, așadar, cu acuitate de o dramaturgie despre și pentru tineret. Așa cum e nevoie de o dragoste reală, iar nu de circumstanță din partea teatrelor față de această dramaturgie. Ca un criteriu de importanță majoră al acestei dramaturgii aș preconiza: atractivitatea! Să nu aducem pe scenă conflicte searbede, sărăcăcioase sau lozincarde. Dramaturgia pentru tineret devine eficientă prin absența didacticismului arid și nedigerabil.

Cinstea, respectul, disciplina, generozitatea, simțul măsurii și al adevărului sînt concepte etice pe care tinerii îndeobște le-au descifrat prin intermediul parabolei, al metaforei, af transfigurărilor artistice.

Laț dar cum *teatrul* devine un instrument prețios în mina celor care vor să modeleze substanța fragilă și necristalizată încă a conștiinței omului tînăr.

Pentru a-l cîștiga însă, pentru a-i trezi atenția și interesul, tinărul trebuie să se regăsească în eroii și în întâmplările de pe scenă. Odată realizat acest miracol, nu există spectator mai pasionat, mai receptiv și mai entuziast decît tinărul din sală.

Am făcut această observație de-a lungul anilor urmărind succesul binecunoscut de care s-a bucurat — și continuă să se bueure! — comedia *Nota zero la putare* scrisă în cola-

borare cu Octavian Sava. Puțini sînt tinerii care n-au văzut această piesă pe scenă, n-au ascultat-o la radio sau n-au jucat-o ei înșiși prin licee sau institute de învățămînt superior.

Secretul acestui succes rezidă — cred eu — tocmai în faptul că situații și caractere tipice din piesă puteau fi ușor recunoscute sau rețraite de publicul din stal.

Ar fi nedrept să nu recunosc, de altfel, că extraordinara longevitate scenică a comediei *Nota zero la purtare* m-a convins să abordez cu precădere dramaturgia de tineret. Din cele nouă piese de teatru pe care le-am scris pînă astăzi, șapte au înfățișat în lumina reflectoarelor personaje și probleme culese din viața tineretului nostru.

Succesul lor mi-a adus multe satisfacții și mi-a întărit încrederea în eficiența și popularitatea de care se bucură dramaturgia axată pe tematică de tineret.

Ca urmare, intențiile mele pentru viitorul apropiat au în vedere două piese de acest gen. Una este o comedie muzicală care se va numi *Doi băieți iubeau o fată* și ai cărei eroi vor fi un grup de tineri muncitori dintr-o uzină; cealaltă cu titlul nefixat încă, se va petrece pe un șantier unde tineri absolvenți ai unor școli s-au înfilit cu prilejul efectuării pericadei lor de practică estivală.

În concluzie cred că și teatrele și noi scriitorii avem îndatoriri mari de onorat în ceea ce privește bogata și complexa problemă pe care tineretul ar dori să o descopere reflectată pe scenele noastre.

E momentul să răspundem la această dorință impetuoasă a tineretului cu o dramaturgie atractivă, colorată, plină de adevăru-rile vieții înconjurătoare.

IULIU
RAȚIU

Dincolo de joc...

Oricît de surprinzător poate părea, lumea copiilor a căpătat noi dimensiuni, gravitate cu candoare, dar mereu cu dramatism în jurul unor atribute profund umane, înserise sever în codul moral al societății: *cinste, demnitate, responsabilitate*. Sînt dominantele aspre ale unor trăsături de caracter care încep mai întîi să se sedimenteze în joc, pentru a se cristaliza, mai tîrziu, în tumultul vieții. Pentru că, oricît de mică ar fi o vîrstă, doar fapta relevă conștiința, în plină evoluție, a celor pentru care cravata roșie cu tricolor, primită la 7 ani, reprezintă certificatul de maturitate al propriei lor copilării.

Gravi, dar cu rîsul în ochi, serioși, însă gata oricînd să se joace, copiii încearcă și totdeauna reușesc să descopere *dincolo de joc* ce înseamnă adevărul și prietenia, sau care este deosebiră dintre curaj și eroism. Bogată în evenimente neobișnuite sau banale — lumea copilăriei are, ca și bobul de rouă care reflectă universul, nenumărate coordonate, determinate mai ales de preocupările deosebit de variate ale acestor eroi insoliti care, imitînd frumos pe cei mari se vor și — de ce nu? — chiar sînt constructori de micro-rachete și roboți, inventatori ai... prafului de scărpinat și campioni de carturi.

Dar, în spatele unor îndeletniciri mai mult sau mai puțin trecătoare, dominantă rămîne pasiunea pentru sensuri adînci, în care cutezanța capătă virtuțile unui personaj omniprezent. Copiii știu (și ar trebui și alții să învețe), că pentru ei nu poți „organiza” scene de viață căldute și repetiții artificioase de așa-zise conflicte. Dincolo de jocul lor cotidian, trăit cu pasiune, cu frenezie, se ascunde o lume complexă, cu simțiri adevărate, chît că eroii mai plîng cînd Ilie Nastase pierde o meci. Este o lume de Feți-Frumoși în pantaloni scurți pe care, ca să-i poți înțelege cît sînt de serioși, trebuie să te joci cu ei. Să te joci... chiar și pe scenă. Pentru că tot ce-i înconjoară, începînd cu șotronul care are un decor atît de riguros, continuînd cu... subtilitățile de replică din „pum-na-re-ta, pum-na-pi” și sfîrșind cu scenele... macabre din „omul negru” — este un vast spectacol, în care copiii, actori prin vocație, joacă teatru cu dezinvoltură pe scena vieții...

Iar noi, pe scena teatrelor, trebuie să descoperim eroul-copil care să ne învețe cum trebuie să ne jucăm cu tranzistorii din inima roboțelilor, fără a provoca... scurte-circuite nedorite. Nu este deloc ușor! Dar măcar, oare am încercat?